

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

De crimine falsi. Cap. XXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

Collect. decis. 75. par. 1. vbi idem dicit, si blasphemans in dicto crimine minimè assuetus sit.

S V M M A R I V M.

- 1 Conculcantes sacras imagines à Iudice ecclesiastico puniuntur.
- 2 Voluntas non solum verbis, sed etiam factis declaratur.
- 3 Qua poena puniantur conculcantes Imagines sanctorum.

C A P. XXV.

De conculcantibus, seu percutientibus sacras imagines.

- 1 Vamuis multi DD. teneant, percutientes, seu inquinantes imagines sanctorum posse ab utroque Iudice puniri, ut refert Bellet. Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. in fin. nihilominus verior sententia est, hoc crimen esse merè ecclesiasticum, ut d. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 9. Genuens. in Prax. Archispc. 18. num. 12. vbi refert, ita fuisse seruatum in supremo Regio consilio Hispaniarum: & ratio est, quia percutiens imagines sanctorum videtur fateri, imaginum usum non esse seruandum, atque ita videtur incidere in hæresim vltimò damnatam in Concilio Tridentino sess. 25. in Decreto de inuocat. & Venerat. & Reliq. sanct. voluntas enim non solum verbis, sed etiam factis declaratur; & ideo vti suspectus de hæresi ad Iudices ecclesiasticos est remittendus iux-

ta. ut inquisitionis de Hæres. in 6. Huiusmodi autem delinquentes poena fustigationis, trirremium, carcerum, infamiae, exilij, vel poena pecuniaria, vel alia arbitrio Iudicis in foro ecclesiastico puniuntur cap. in Archiepiscopatu de Raptor. & abiurant de leui, vel de vehementi iuxta facti, & personarum qualitatè, ut d. Genuens. loco cit. num. 12. in fin. Dian. d. ref. 9. & si factum esset publicum, & enorme tradendus est curiae seculari, siue hæreticalè animum fateatur, siue non secundum Souf. in Aphor. inquis. lib. 1. cap. 42. n. 16. quem refert Dian. loco cit. & tunc poterit Iudex laicus reum ciuilibus poenis punire, ut notatur in d. cap. ut inquisitionis de hæres. in 6. & in cap. nouimus de verb. sign. de iure autem ciuili poena huius criminis est vltimum supplicium Risc. in collect. decis. 75. p. 1. & alij apud. Clar. in §. fin. q. 68. vers. imaginem Christi; potest tamen talis delinquens mitius puniri inspecta qualitate facti, & personarum, ut d. Clar. loco cit. in fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Crimen falsi est mixti fori.
- 2 Qua sit poena falsi de iure ciuili, & que de iure canonico.
- 3 Qualiter puniantur Clerici falsificantes litteras Papae.
- 4 Qua sit poena falsificantium litteras aliorum Principum.
- 5 In alijs casibus falsarij qualiter puniantur.
- 6 Ad incurrendam poenam falsi requiritur actus completus.

7. An in excommunicationem incurrat qui litteras falsas fabricare cepit, sed deinde ab inchoato opere desistit.
8. Qua pœna plectendus sit testis falsum deponens, seu varius.
9. Laicus deponens falsum coram Iudice ecclesiastico, an possit etiã à Iudice seculari puniri.
10. Quando testis possit puniri de falso.
11. In causis civilibus suspicio falsi pro veritate habetur.
12. In quibus casibus cesset pœna falsi.
13. Si ius totius causae consistit in testibus de falso accusatis, super sedendum est in civili, & terminatur causa criminalis.

CAP. XXVI.

De Crimine falsi.

- Rimen falsi est mixti fori siue committatur in re ecclesiastica, ut dicunt DD. in cap. cum sit generale de for. compet. Boss. in tit. de fals. num. 108. Ferr. qq. mor. par. 1. q. 67. nu. 9. siue committatur in re prophana Marant. de ord. Iudic. p. 4. dist. 11. num. 28. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. de offic. & pot. Epif. par. 3. alleg. 107. nu. 35. vbi dicunt, posse Episcopum punire pœna penitentiaria, vel alia arbitraria Aromaticos, & alios Artifices, qui merces falsificant, vel ultra iustum pretium vendunt.
2. Pœna autem falsi de iure civili in libero homine est deporta-

tio, & bonorum publicatio: inferuo autem est vitimum supplicium l. 1. §. pœna falsi ff. ad l. Corn. de fals. sed de iure authenticorum bona non publicantur eorum, qui delinquant Auth. ut nulli iudic. §. §. in col. 9. & notat glos. in d. l. 1. §. fin. ver. publicatio Bonifac. de Vita lin. in tit. de fals. num. 3.

Sed hodiè, quia non vitimur deportatione, delinquentes huiusmodi puniuntur secundum formam constitutionum, aut statutorum loci, & si hæc non adsint, pœna fustigationis, vel triremium ad tempus, vel in perpetuum, vel alia iuxta facti, & personarum qualitatem arbitrio Iudicis plectuntur l. secularij §. sunt quoad ff. de extraord. crimin. l. hodiè ff. de Pœn. Gandin. de malef. in tit. de falsar. num. 3. Clar. in §. falsum vers. sed quero, que sit pœna Grammat. de vis. 27. Ricc. in collect. decis. 248. Vezin. relatus in Syntag. opin. comm. tit. de fals. cap. 2.

Immò de iure Codicis etiam liber homo capitali supplicio punitur, si id exigat magnitudo commissi criminis, ut in l. vbi C. ad l. Corn. de fals.

Præterea pars ipsa falsitatem in causa committens causam perdit l. in fraudem §. quoties vbi glos. ver. cadat ff. de iur. fisci Marant. de ordin. Iudic. par. 6. tit. 12. de incid. crimin. §. c. nu. 3. dummodò talis falsitas commissa sit circa acta ipsius causae Ricc. in collect. dec. 2176. par. 6. secus si committatur circa testes, aut instrumenta Bart. in d. l. in fraudem §. quoties, & est communis opinio, ut d. Clar. in §. falsum

sum versitem propter:

De iure autem canonico falsificantes, seu falso fabricantes litteras apostolicas sunt excommunicati in bulla Cœnæ Domini *can. 6.* is verò falsificare dicitur, qui veras litteras apostolicas ab earum sincera veritate immutat: fabricare verò est eas cõfingere *Lex. a. in sum. qq. reg. tom. 3. ver. falsarius num. 2.* fautores verò, consulentés, aut mandantes falsificationem nõ comprehenduntur in bulla Cœnæ, sed ligantur excommunicatione contenta *in cap. ad falsariorum de Crim. fals.* quæ ipso facto incurritur, non tamen est reservata, *et dicunt DD. apud Bonac. de Censur. in part. disp. 1. q. 7. pun. 3. numero 8.*

Sed si quis falsas litteras se habere cognoseit, & illas infra 20. dies non destruit, tunc incurrit excommunicationem contentam *in cap. dura §. adijcetes de Crim. fals.* quæ est Papæ reservata.

Clerici verò, qui per se falsitates in litteris apostolicis exercēt ultra excommunicationē beneficijs, & officijs ipso iure priuantur, & præterea degradandi sunt, ac tradendi curiæ seculari, vt secundum leges puniantur *d. cap. ad falsariorum de Crim. fals. Ricc. in Prax. for. Eccles. v. 3. ref. 455. Barbos. in d. c. ad falsariorum vbi etiã dicit, quod pro vnica falsificatione pœna hæc locum habet, etiã si textus vtatur verbo, exercēt, quod frequentiam actuum significat; & tunc clericus Curiæ seculari traditus pœna vltimi supplicij imposita in dicta lege vbi C. ad l.*

Corn. de fals. plectendus est secundum glos. & DD. in d. cap. ad falsariorum Grammat. decis. 27. nu. 10. eademque pœna vltimi supplicij, & degradationis puniendos esse mandantes, falsificari litteras Papæ, dicit Farinac. *in Prax. crim. par. 6. de falsitat. q. 151. nu. 12. quæ refert Barbos. in d. cap. ad falsariorum num. 15. de Crim. fals.* mitius tamen puniuntur qui vtuntur litteris Papæ sic falsificatis, quam qui illas falsificant: clerici enim in tali casu beneficijs, & officijs ecclesiasticis tantum priuantur; laici verò non incurrunť excommunicationem bullæ Cœnæ, sed *d. cap. ad falsariorum, vt d. Barbos. ibidem num. 4. & 16. Nauar. in man. cap. 27. num. 62.*

Qui verò falsificauerint litteras aliorum etiam Regum, seu Principum, laici inflicto charactere, in exilium mittuntur: clerici verò ultra supradictas pœnas deponuntur *cap. ad audiētiam de crim. fals. glos. in cap. cum non ab homine ver. postmodum de Iudic. & in d. cap. ad falsariorum ver. legitimas Grammat. decis. 27. num. 10.* nunquam tamen ob hoc crimen, siue aliud Clerici seculares, vel Regulares fustigantur, *vt d. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 11. in fin. & alij cõmunitur.*

In alijs casibus arbitrio Iudicis falsarij puniuntur *Boss. in tit. de fals. num. 107. Clar. in §. falsum ver. sed quæro.*

Ad incurrendam autem pœnã falsi requiritur actus completus: non enim punitur affectus, nisi sequatur effectus ex generali cõ-

luc-

ſuetudine totius mundi *Grāmat. decif. 2. nu. 8.* & eſt communis opinio. Vnde præſentans apocas falſas, & non exigens non eſt puniendus pœna ordinaria, vt d. *Ricc. in Prax. for. eccleſ. par. 3. ref. 52. n. 5. in fin.* quia ad hoc vt ſit punibilis falſitas, requiritur vſus cap: *accadens de crim. falſ. &* ideo in Praxi ſeruetur, vt nemo de falſi teſtis vſu puniri poſſit, niſi præcedat declaratio, quod ipſe velit vti tali depoſitione *iuxta l. 3. C. de fid. inſtrum. Clar. in d. falſum verſ. vtens Ricc. in Collect. decif. 2656. p. 7.* vbi etiã dicit, quod hæc declaratio circa vſum peti poteſt etiam poſt rem iudicatam:

7 Neque in excommunicatione incurreret qui litteras falſas fabricare cepit, ſed pœnitentia ductus ab inchoato opere deſtitit antequam litteras perficeret: vel ſi verbum aliquod abraſit animo addendi aliud, & poſtea non addidit, ſed prius verbum iterum appoſuit, vt dicunt DD. quos refert, & ſequitur *Bonacin. de cenſur. in part. diſp. 1. q. 7. pun. 3. numero 12.*

8 Quæres, qua pœna plectendus ſit teſtis falſum deponens? Reſp. quod regulariter arbitraria pœna punitur *Clar. in d. falſum verſ. ſed quæro, & alij apud Dian. p. 4. tr. 7. ref. 16* dummodo ſit iuridicè interrogatus, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramentum, vt d. *Ricc. in Prax. for. eccleſ. par. 2. ref. 216. quicquid dicat Felin: & alij apud Barboſ. de offi. & pot. Epiſc. par. 3. alleg. 51. num. 26.*

Si verò dolo malo deponat fal-

ſum contra innocentem in cauſa capitali, tunc de iure civili vltimo ſupplicio afficitur, etiamſe reus habuerit gratiam, vel fuerit abſolutus *Ricc. in collect. dec. 2176. par. 6. vbi citat Peguer. dec. Catal. 19. Cachet. dec. 19. Ludouic. decif. Rot. Lucen. 15. dicit tamen idem. Ricc. in collect. 2065. par. 5.* quod relicta hac ſeueritate vltimi ſupplicij poteſt talis teſtis ad triremes tranſmitti, vel ſuſtigari. Secus ſi cauſa non ſit capitalis, vel licet ſit capitalis, teſtis tamen ad deſenſionem rei falſum depoſuit: tunc enim mitiori pœna punitur *Ricc. in d. collect. dec. 2176.*

Sed ſi teſtis pro deſenſione rei inqueſti de hæreſi falſum depoſuit coram Inqueſtoribus negando hæreſim, vltra extraordinarias pœnas debet abiurare tamquam fautor hæreticorum pro qualitate ſuſpicionis *Dian. par. 4. tr. 7. reſolutione 16.*

Falſus verò dicitur tam qui mendacium dicit, quam qui veritate occultat *cap. 1. de crim. falſ.*

Teſtes etiam varij arbitraria pœna puniuntur *l. eos ff. ad l. Corn. de falſ. eademq. plectuntur pœna qui illos ſubornant Ricc. in collect. decif. 552. & decif. 569 par. 3.* vbi dicit, quod etiam ad triremes damnari poſſunt *Dian. loco cit.* Clericus verò falſum dicens deponitur, & in monaſterium detruditur *cap. ſi Epiſcopus 50. diſt.*

Addit *Boſſ. in tit. de falſ. nu. 107 Marant. de ord. Iudic. par. 6. tit. 12. de Incid. crim. nu. 6.* quod laicus deponens falſum coram Iudice eccleſiaſtico poteſt non ſolum ab

eodem ecclesiastico puniri *iuxta cap. 1. de Crimin. fals. l. nullum C. de Testib.* sed etiam à Iudice seculari, ut notant etiam alij DD. apud Vulp. in Prax. Iudic. cap. 41. num. 44. idem dicendum, si laicus deponat falsum coram Iudice seculari, quia tunc poterit puniri etiam à Iudice ecclesiastico *Marrant. loco cit. nu. 6.* ità etiam resistentes Curie in actu executionis possunt puniri etiam per alium Iudicem, qui aliàs de iure cõmuni habet iurisdictionem *secundum Bellett. in Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 5. num. 15.*

10 Obserua tamen, quod tunc testis poterit puniri de falso, si notorie constet, ipsum deposuisse falsum ex actis ipsis, *Bertaz. conf. 72. nu. 12. & seq. lib. 1. quem refert. Loccatell. de Quest. Iudic. insp. 3. n. 51. vbi dicit, quod nõ potest Iudex nouum processum inchoare.*

Obserua 2. quod ad puniendũ aliquem de falso non sufficiunt coniecturæ, vel suspiciones, sed requiruntur probationes legitimæ *Boff. in tit. de offic. corrupt. pecun. §. c. num. 14. & communem dicit Clar. in §. falsum vers. trita est conclusio, & probatur ex l. absente m. ff. de Pœn. vbi dicitur, quod ex suspicionibus nemo damnari debet, cum satius sit relinqui impunitam facinus nocentis, quam innocentem damnari.*

11 In causis verò ciuilibus suspicio falsi pro veritate habetur *Boff. & Clar. locis cit. & alij communiter;* Notandum tamen est, quod ad tollendam fidem scripturæ priuatæ duæ requiruntur falsitatis præ-

sumptiones, quæ respectu scripturæ publicæ, seu instrumenti debent esse perspicuæ, & graues, ut *decisum refert Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 613.*

12 Verum in multis casibus huiusmodi pœnæ non habent locum: & primò si constaret, aliquem ignoranter vsũ fuisse falsis litteris *cap. inter dilectos de excess. Prælat. glos. in d. cap. ad falsariorũ ven. dixerint: quia falsitas non committitur sine dolo. nec exemplum C. de fals. l. Diuus Pius ff. eod. d. cap. inter dilectos Barbof. de off. & pot. Episc. par. 3. all. 51. num. 27. Loccatell. de Quest. Iudic. insp. 5. n. 240. & alij communiter: dolo autem nunquam præsumitur, nisi probetur *l. quoties §. qui dolo ff. de Probat. Ricc. in Collect. dec. 587. par. 3. Gandin in tit. de falsar. n. 21. nec error quauis culpabilis. facit falsitatem præsumi, idè Ricc. in Collect. dec. 2176. p. 6. Rot. dec. 135. p. 2. diuers. vnde si quis probaret, se ab alio fuisse deceptum, excusaretur à pœna *l. maiorem C. de fals. quemadmodum etiam excusatur qui statim, ac falsas litteras se habere cognoscit, desinit eis vtis ap. accedens de Crimin. fals. dummodo infra 20. dies tales litteras destruat. c. luna §. adijcietes eod. tit. quod procedit, quãdo alia persona litteras impetrauit, secus si ipse impetrasset, quia tunc pœnam nõ euitat. Bonifac. de Vitali. tit. de fals. n. 5.***

Hinc etiam fit, vt neque Notarias puniatur, si ipso inscio vna persona pro altera fuit supposita, non enim tenetur cognoscere con-

contrahentes, ut d. Ricc. in Collect. dec. 713. p. 3. ubi citat glos. in l. fin. §. cognoscant C. de Iur. deliber.

Secundò pœna falsi non habet locum, ubi falsitas nemini praeiudicat, puta si instrumentum falsum deficiat circa substantialia, aut si testes non iurauerint, siue examinati fuerint parte non citata, vel aliàs eorum testimonium non valuit glos. communiter recepta in l. domus ver. priuatus C. de fals. G. d. in tit. de falsar. num. 21. Bonifac. loco cit. num. 21. Gabr. lib. 7. c. 1. §. per tot. vnde falsitas commissã circa scripturam, quæ de se non probat, non punitur, ut d. Bonifac. relatus in syntag. opin. comm. tit. de fals. 3. vers. falsitas commissã.

Idem dicendum, si testis non deposuit falsum circa factum principale, nec circa qualitates substantiales, sed circa alia extrinseca; quia tunc de falso non potest puniri Grammat. dec. 43. n. 4. & dec. 60. n. 16. Barbof. d. p. 3. all. 51. n. 34.

Hoc tamen intellige, quando falsitas non nocet, neque in futurum nocere potest Gabr. loco cit. d. concl. 5. n. 21. Boss. d. tit. de fals. n. 83.

Obserua tamen, quod licet in his casibus tales non puniantur pœna falsi ordinaria, puniendi tamen sunt pœna stellionatus, hoc est pœna extraordinaria secundum qualitatem facti, & personarum arbitrio Iudicis Gaudin. d. tit. de falsar. n. 21. Grammat. d. dec. 43. n. 4. Ricc. in Collect. dec. 687. par. 3. Boss. loco cit. n. 85. & 90. & communem dicit Clar. in §. falsum: vers. item excusatur Gabr. loco cit. num. 24. vbi cunque enim,

dolus committitur, & deest certum nomen delicti, illud delictum extraordinarium dicitur crimen stellionatus l. stellionatus §. stellionatum ff. de Crim. stellion. cuius pœna est Iudici arbitraria d. l. stellionatus §. pœna autem.

Tertiò paruitas rei excusat à pœna falsi Ricc. in Collect. dec. 2858 par. 7. & alij apud Barbof. in cap. ad falsariorum nu. 6. de Crim. fals. Hinc rasura paucarum litterarum, quæ sapientis animum in dubitationem non inducit, non nocet. fin. de Crim. fals. quando videlicet rasura non est in loco suspecto, ut d. Bonifac. de Vitalin. loco cit. nu. 5.

Quartò inter coniunctas personas filer falsi accusatio, licet flicus possit illam persequi Ricc. in Collect. decis. 248. par. 2.

13 Addunt DD. quod quando ciuili causæ incidit crimen falsi, puta quia reus accusat de falso teste exanimatos, & partem, tunc si ius totius causæ consistit in illis testibus accusatis, supersedendum est in ciuili, & terminatur causa criminalis, etiam si esset conclusum, in causal. per minorem ff. de Iudic. l. fin. C. de Ord. Iudic. Grammat. dec. 60. nu. 24. & hanc esse communem dicit Ricc. in Collect. dec. 409 par. 2. quemadmodum quando falsitas emergit in iudicio criminali, super negotio principali procedendum non est, nisi prius terminata causa falsitatis Boss. in tit. de fals. num. 150. vbi etiam dicit, quod tunc statuendus est parti aliquis breuis terminus ad falsitatem probandam. idem dicendum, si causa ciuilis, & criminalis sunt

ambæ principaliter motæ: hoc enim casu præponitur criminalis tamquam maior, & superfedetur in civili l. fin. C. de ord. Iudic. glos. cõmuniter recepta in l. damus ver. questione civili C. ad l. Corn. de fals.

Observat tamen Grammar: d. dec. 60. numer. 24. quod in Regno per Regiam Pragmaticam non obstante accusatione falsi contra testes, & partem proceditur in causa civili ad vltiora, etiam vsque ad sententiam inclusiue, nec cursus causæ principalis aliter retardatur, nisi iudici de falsitate ante expeditionem causæ constiterit; & tunc executio fieri debet cum cautione de restituendo &c. Ricc. in Collec. decis. 409. par. 2. vbi etiam dicit, quod non impeditur civilis, quando vtraque causa posset per se stare. Quare si debitum confessus dicat instrumentum falsum propter fideiussorem, vel aliud, quod non debuit inscribi, salua executione criminis ad solutionem compellitur l. 2. vbi glos. C. ad l. Corn. de Fals. de m. dicendum, quando actio criminalis esset exercenda contra tertium, & non contra colligantem ita vt non faceret præiudicium civili, tunc enim civilis non impeditur, vt d. Ricc. in d. Collec. dec. 409. par. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Periurium an sit mixti fori.
- 2 Homicidio spontè commissõ comparatur.
- 3 Iurans soluere vsuras an teneatur illas soluere.

tur illas soluere.

- 4 Qua pœna periurus puniatur.
- 5 Clericus testes subornans quapœna afficiatur.
- 6 Quando cesset periurij pœna.

C A P. XXVII.

De Periurio.

Periurium esse mixti fori constat ex cap. prædicandum 22. q. 1. l. de periurio ff. de Crim. stellion. & ita tenet Ricc. in Collec. decis. 265. p. 2. Guid. Pap. decis. 178. nu. 2. Bellett. in Disq. cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. n. 128. quamuis alij asserant, huiusmodi crimen ab ecclesiastico tantum Iudice esse puniendum, quorum sententiam communem dicit E. Suar. relatus in Syntag. opin. comm. tit. de Periur. cap. 3. vers. Periurium.

Hoc autem scelus adeò execrabile est, vt homicidio spontè commissõ comparatur in d. cap. prædicandum: quid enim detestabilius, quam super falsã re in testẽ vocare Deum ipsum, qui est Veritas infinita. Vnde Hieremias cap. 4. iurabis, inquit, viuit Dominus in veritate, & in iudicio, & in iustitia; nam si iuramentum caret veritate, dicitur periurium, quod nihil aliud est, quam mendacium iuramento firmatum Clar. in §. periurium in princip. si caret iudicio, dicitur incautum; si caret iustitia, dicitur iniquum, vt tradunt DD. communiter. Quapropter non est